

ZAKON O KAZENSKEM POSTOPKU (ZKP)

z novelo ZKP-N

Uvodna pojasnila

dr. Sabina Zgaga Markelj

LEXPERA®

GV
ZALOŽBA

Ljubljana 2019

Kazalo

Uvodna pojasnila ZKP-N

1. Uvod	11
2. Splošni del Zakona o kazenskem postopku.	12
3. Pravice žrtev kaznivih dejanj.	22
4. Spremembe v predkazenskem postopku	38
5. Prikriti preiskovalni ukrepi.	43
6. Sodna preiskava	63
7. Odvetniška zasebnost in druge vrste zaupnosti.	70
8. Obtožba.	79
9. Glavna obravnava.	80
10. Pravna sredstva.	82
11. Drugi postopki po ZKP	88
12. Prehodne in končne določbe	91

Zakon o kazenskem postopku

Prvi del SPLOŠNE DOLOČBE

I. poglavje: Temeljna načela	93
II. poglavje: Pristojnost sodišč	102
1. Stvarna pristojnost in sestava sodišč	102
2. Krajevna pristojnost	106
3. Združitev in izločitev postopka	107
3.a Združitev in izločitev postopka	107
4. Prenos krajevne pristojnosti	110
5. Posledice nepristojnosti in spor o pristojnosti.	110

III. poglavje:	Izločitev	111
IV. poglavje:	Državni tožilec	116
V. poglavje:	Oškodovanec in zasebni tožilec	117
VI. poglavje:	Zagovornik	127
VII. poglavje:	Vloge in zapisniki	131
VIII. poglavje:	Roki	140
IX. poglavje:	Stroški kazenskega postopka	142
X. poglavje:	Premoženjskopравни zahtevki	147
XI. poglavje:	Izdaja in naznanitev odločb	151
XII. poglavje:	Vročanje pisanj in pregledovanje spisov	153
XIII. poglavje:	Izvršitev odločb	163
XIV. poglavje:	Pomen izrazov v zakonu in druge določbe	167

Drugi del POTEK POSTOPKA

A. PREDHODNI POSTOPEK

XV. poglavje:	Predkazenski postopek	178
XVI. poglavje:	Preiskava	228
XVII. poglavje:	Ukrepi za zagotovitev obdolženčeve navzočnosti, za odpravo ponovitvene nevarnosti in za uspešno izvedbo kazenskega postopka	240
1.	Skupna določba	240
2.	Vabilo	241
3.	Privedba	242
4.	Obljuba obdolženca, da ne bo zapustil prebivališča	243
4.a	Prepoved približanja določenemu kraju ali osebi	243
4.b	Javljanje na policijski postaji	244
5.	Varščina	245
5.a	Hišni pripor	247
6.	Pripor	248
7.	Izvrševanje pripora	254

XVIII. poglavje: Preiskovalna dejanja	262
1. Hišna in osebna preiskava	262
2. Zaseg predmetov	270
3. Ravnanje s sumljivimi stvarmi	277
4. Zaslišanje obdolženca	277
5. Zasliševanje prič	281
6. Ogled	292
7. Izvedenstvo	293
XIX. poglavje: Obtožnica in ugovor zoper obtožnico	301
B. GLAVNA OBRAVNAVA IN SODBA	
XIX.a poglavje: Predobravnavni narok	308
XX. poglavje: Priprave na glavno obravnavo	314
XXI. poglavje: Glavna obravnava	317
1. Javnost glavne obravnave	317
2. Vodstvo glavne obravnave	318
3. Pogoji za glavno obravnavo	322
4. Preložitev in prekinitvev glavne obravnave	324
5. Zapisnik o glavni obravnavi	325
6. Začetek glavne obravnave in zaslišanje obtoženca	328
7. Dokazni postopek	332
8. Sprememba in razširitev obtožbe	338
9. Beseda strank	339
XXII. poglavje: Sodba	341
1. Izrekanje sodbe	341
2. Vrste sodb	342
3. Razglasitev sodbe	344
4. Pisna izdelava in vročitev sodbe	346
C. POSTOPEK S PRAVNIMI SREDSTVI	
XXIII. poglavje: Redna pravna sredstva	349
1. Pritožba zoper sodbo sodišča prve stopnje	349

a) Pravica do pritožbe	349
b) Vsebina pritožbe	351
c) Razlogi, s katerimi se sme sodba izpodbijati	352
d) Postopek s pritožbo	355
e) Meje preizkusa sodbe sodišča prve stopnje	360
f) Odločbe sodišča druge stopnje o pritožbi	361
2. Pritožba zoper sodbo sodišča druge stopnje	365
3. Pritožba zoper sklep	366
XXIV. poglavje: Izredna pravna sredstva	368
1. Obnova kazenskega postopka	368
3. Zahteva za varstvo zakonitosti	373
D. SKRAJŠANI IN POENOSTAVLJENA POSTOPKA TER POSEBNE DOLOČBE ZA IZREKANJE SODNEGA OPOMINA IN ZA POSTOPEK PROTI MLADOLETNIKOM	
XXV. poglavje: Skrajšani postopek pred okrajnim sodiščem	378
XXV.a poglavje: Postopek za izdajo kaznovalnega naloga . .	385
XXVI. poglavje: Posebne določbe o izrekanju sodnega opomina	388
XXVI.a poglavje: Sporazum o priznanju krivde	389
XXVII. poglavje: Postopek proti mladoletnikom	392
1. Splošne določbe	392
2. Sestava sodišča	395
3. Uvedba postopka	396
4. Pripravljalni postopek	398
5. Postopek pred senatom za mladoletnike	401
6. Pravna sredstva	404
7. Nadzorstvo sodišča nad izvajanjem ukrepov	405
8. Ustavitev izvrševanja in sprememba odločbe o vzgojnih ukrepih	406

Tretji del POSEBNI POSTOPKI

XXVIII. poglavje:	Postopek za uporabo varnostnih ukrepov, za odvzem premoženjske koristi, podkupnin ter denarja ali premoženja nezakonitega izvora in za preklic pogojne obsodbe	407
XXIX. poglavje:	Postopek za odločbo o izbrisu obsodbe in o prenehanju varnostnih ukrepov in pravnih posledic obsodbe	420
XXX. poglavje:	Postopek za mednarodno pravno pomoč in izvršitev mednarodnih pogodb v kazenskopravnih stvareh	423
XXXI. poglavje:	Postopek za izročitev obdolžencev in obsojencev.	432
XXXII. poglavje:	Postopek za povrnitev škode, rehabilitacijo in uveljavitev drugih pravic oseb, ki so bile neupravičeno obsojene ali jim je bila neutemeljeno vzeta prostost.	444
XXXIII. poglavje:	Postopek za izdajo tiralice in razglasa . . .	449
XXXIV. poglavje:	Prehodne in končne določbe.	451
Iz Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku (ZKP-A)		455
Iz Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku (ZKP-D)		457
Iz Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku (ZKP-E)		458
Iz Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku (ZKP-F)		459
Iz Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku (ZKP-G)		460

Iz Zakona o spremembi in dopolnitvi Zakona o kazenskem postopku (ZKP-H)	464
Iz Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku (ZKP-I)	465
Iz Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku (ZKP-J)	468
Iz Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku (ZKP-K)	469
Iz Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku (ZKP-L)	471
Iz Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku (ZKP-N)	472
Priloga 1: Obvestilo o pravicah osebe, ki ji je odvzeta prostost	475

Uvodna pojasnila ZKP-N

doc. dr. Sabina Zgaga Markelj

1. Uvod

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku – ZKP-N¹ prinaša v ureditev slovenskega kazenskega postopka obsežne spremembe, tudi take, ki so bile že deležne hudih (in upravičenih) kritik. Spremembe je mogoče razdeliti v nekaj vsebinskih sklopov. Prvi se nanaša na splošni del kazenskega postopka. Znotraj tega velja poudariti spremembe ureditve krajevne in stvarne pristojnosti sodišč.

Posebej je treba omeniti korenite spremembe zaradi okrepitve položaja žrtev kaznivih dejanj v (pred)kazenskem postopku po Direktivi 2012/29/EU o določitvi minimalnih standardov na področju pravic, podpore in zaščite žrtev kaznivih dejanj ter o nadomestitvi Okvirnega sklepa Sveta 2001/220/PNZ.² V predkazenskem postopku je tudi bistveno nadgrajena ureditev prikritih preiskovalnih ukrepov, ki posegajo med drugim v komunikacijsko zasebnost iz 37. člena Ustave. V fazi sodne preiskave novela spreminja zlasti ureditev hišne preiskave in drugih preiskovalnih dejanj, ki posegajo v privilegirano komunikacijo oziroma privilegirane podatke, opuščena pa je bila, vsaj za zdaj, ambicija po spremembi same zasnove sodne preiskave v smeri tožilske preiskave.³ V tem delu je (sicer dosti širša) zakonska ureditev zlasti posledica odločbe Ustavnega sodišča U-I-115/14, Up-218/14 z dne 21. januarja 2016 o posegih v komunikacij-

¹ Sprejet na seji Državnega zbora 26. marca 2019, objavljen v Uradnem listu RS, št. 22/19.

² UL L 315, 14. 11. 2012, str. 57–73.

³ Čeprav naj bi, kot je že mogoče zaznati, na to področje posegla naslednja, še korenejša sprememba ZKP, in sicer zaradi implementacije instituta evropskega javnega tožilca.

sko zasebnost odvetnikov.⁴ Novela prinaša tudi nekaj sprememb v fazi obtoževanja in kontrole obtožnice ter glavne obravnave, predvsem zaradi lažje in hitrejše izvedbe glavne obravnave. Glede postopkov s pravnimi sredstvi želim pri pritožbenem postopku omeniti uvedbo pravice oškodovanca do pritožbe zoper sodbo sodišča prve stopnje. Novela pa uvaja spremembe še v posebnih postopkih, pri mednarodnem sodelovanju ter v postopku za povrnitev škode.

2. Splošni del Zakona o kazenskem postopku

Že prvi člen ZKP-N se nanaša na implementacijo Direktive 2012/29/EU⁵ ter spreminja ureditev uporabe jezika v kazenskem postopku. Prvi štirje odstavki novega 8. člena Zakona o kazenskem postopku – ZKP⁶ pomenijo razbito in tudi dodano vsebino dosedanjega prvega odstavka 8. člena. V skladu s prvim odstavkom je tako vsem udeležencem postopka zagotovljena uporaba svojega jezika pri sodnih dejanjih ali na glavni obravnavi na način, kot ga določa ZKP. Drugi odstavek ureja ustno tolmačenje in pisno prevajanje pisnega dokaznega gradiva, če sodno dejanje ali glavna obravnava ne poteka v jeziku udeleženca postopka. Drugače od predloga ZKP-N iz leta 2016 je v okviru sodnega dejanja izrecno poudarjeno, da to zajema fazo sodne preiskave in tudi predkazenskega postopka, kadar se sodno dejanje opravlja v tej fazi, saj je primeroma kot sodno dejanje navedeno preiskovalno dejanje (npr. kot nujno preiskovalno dejanje po 164. členu ZKP). Dodana je ureditev oškodovančeve pravice do tolmačenja in prevajanja; primeroma (ne taksativno!) je določeno, kateri akti v (pred)kazenskem postopku so bistveni za oškodovanca (in ne več le za obdolženca ali osumljenca). To so vabilo, sklep o zavrnjenju kazenske ovadbe, o zavrnjenju ali zavrnitvi zahteve za preiskavo, o ustavitvi postopka, o zavrnjenju obtožnega akta, sodbe in pouk o pravici prevzeti oziroma nadaljevati kazenski pregon. Tolmačenje in prevajanje pisnega dokaznega

⁴ Uradni list RS, št. 8/16, in OdlUS XXI, 20.

⁵ Natančneje, tretji in peti odstavek 7. člena direktive, ki določa pravico do tolmačenja in prevajanja.

⁶ Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 47/13, 87/14, 8/16 – odl. US, 64/16 – odl. US, 65/16 – odl. US in 22/19.

gradiva se opravi le na zahtevo oškodovanca. V tretjem odstavku 8. člena je dodana možnost, da oškodovanec predlaga tolmačenje ali prevajanje drugih gradiv ali dejanj (ne več le sodnih). Pri tem mora organ, ki opravlja dejanje, presoditi, ali je tolmačenje oziroma prevajanje potrebno za uresničevanje jamstev ali pravic v predkazenskem ali kazenskem postopku. Z vidika oškodovanca je tako relevantna predvsem presoja, ali je to potrebno zaradi varstva njegovih (ustavno) zajamčenih procesnih jamstev, ki so mu zagotovljena zaradi varstva njegovih civilnih pravic in dostojanstva v kazenskem postopku,⁷ pri osumljencu in obdolžencu pa zlasti, ali je to potrebno z vidika pravice do učinkovite obrambe, pa tudi privilegija zoper samoobtožbo in tako dalje, se pravi njegovih procesnih jamstev. Četrti odstavek 8. člena določa izjemno možnost zgolj ustnega (in ne tudi pisnega) tolmačenja oziroma povzemanja delov sicer bistvenih dokumentov, ki pa niso pomembni za razumevanje zadeve ali uporabo pravnih sredstev. V tem primeru se seveda sodišče pri izdaji sodbe na te dele ne sme opreti, sicer je osebam onemogočeno varstvo njihovih pravic oziroma uveljavljanje pravnih sredstev. Preostali odstavki 8. člena ZKP so vsebinsko enaki drugemu do šestemu odstavku dosedanjega 8. člena.⁸ Novi 147.a člen ZKP, ki ureja kazensko ovadbo oškodovanca, vključno z obveznostmi organa, kadar oškodovanec ne govori oziroma ne razume jezika v uradni rabi, pa pomeni ureditev *lex specialis* glede na preoblikovani splošnejši 8. člen, ki ureja uporabo jezika za vse udeležence v kazenskem postopku.⁹

⁷ Sklep Ustavnega sodišča U-I-95/14, Up-320/14, U-I-5/17 z dne 12. januarja 2017 in odločba Ustavnega sodišča Up-320/14, U-I-5/17 z dne 14. septembra 2017 (Uradni list RS, št. 59/17).

⁸ Novi osmi odstavek (prejšnji peti) ne velja več le za gluhe, ampak tudi za neme osebe.

⁹ Besedilo Predloga zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku, 398-VIII, https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/izbranZakonAkt?uid=C1257A70003EE6A1C1258397004D473A&db=kon_zak&mandat=VIII&tip=doc (4. 2. 2019). Posledica sprememb 8. člena je redakcijska sprememba 74. člena ZKP, ki ureja stik obdolženca z zagovornikom. Četrti odstavek 74. člena se namreč sklicuje na ureditev 8. člena ZKP o tolmačenju in prevajanju, zato za priprtega obdolženca (drugi odstavek 74. člena) in za obdolženca, za katerega sodno dejanje oziroma glavna obravnava ne poteka v njegovem jeziku (tretji odstavek 8. člena), veljajo tudi določbe o tolmačenju in prevajanju, ki ga izvaja sodni tolmač ali druga